

PATOLOGIE NA ÚZEMÍ OSTRAVY V PROMĚNÁCH ČASU

Jana Dvořáčková, Jaroslav Štěrba, Jan Nieslaník, Jaroslav Horáček
1. Fakultní nemocnice Ostrava, 2 CGB laboratoř a.s.

Historie patologie na území Ostravy je úzce spjata s historií nemocnic v tomto městě a přilehlých obcích.

První dochovanou zprávou o špitálu na území dnešní Ostravy je listina **Václava Hřivňáče z Heraltic** ze dne 4. 7. 1477. Hlavní léčebnou péčí v tehdejší době v Ostravě a okolí prováděly prakticky až do 40. let 19. století ranhojiči, kteří pro provozování živnosti museli mít výuční list. Dále se o zdraví starali různí lazebníci a léčitelé.

K povinnostem ranhojičů patřilo také ohledávání mrtvol, které se až do 18. století nedělalo vůbec. V roce 1790 vydalo Moravskoslezské gubernium „**PONAUCENÍ PRO PROHLÍŽITELE MRTVOL**“

Hlavním účelem takto nařízených prohlídek bylo :
- zamezit pohřbívání živých nebo zdanlivě mrtvých osob
- odhalit násilná usmrcení, nakažlivé choroby, úmyslné zanedbání péče o nemocné
- odhalit neobdobné zásahy „*huldařských hojičů*“

Na závěr prohlídky se musela sepsat „*prohlížecí cedule*“, která byla prostřednictvím vrchnosti předána místnímu faráři jako podklad k matričnímu zápisu.

První vysokoškolsky vzdělaní lékaři se objevují ve velkých městech českého království v 15. století. V našem moravskoslezském regionu se s nimi poprvé setkáváme v *Těšíně* a *Opavě* v 16. století, v Moravské Ostravě je první písemná zmínka o nich až ve století 18.

Rychlý industriální rozvoj Ostravy a okolních obcí (Vítkovice) v 19. století znamenal rychlý nárůst počtu obyvatel, který s sebou nesl při nedostatečných hygienických podmínkách rozvoj epidemii infekčních chorob.

Proto byl v Moravské Ostravě v roce 1848 otevřen městský špitál.

Zřízení oddělení patologie se nemocnice dočkala až za 110 let v roce 1958 v provizorních suterénních prostorách. Samostatné oddělení bylo otevřeno v roce 1969.

Nemocnice v Ostravě - Zábřehu vyrostla z nemocnice pro infekčně nemocné, kterou vybudovaly v roce 1912 společně obce Zábřeh nad Odrou a Vítkovice za pomoci Vítkovických železáren, které tak měly jako první v rakousko-uherské monarchii vlastní závodní nemocnici, která sloužila jen pro zaměstnance. Po vzniku samostatné ČSR došlo v roce 1921 k zestátnění této nemocnice. Ještě o rok dříve byl při této infekční nemocnici zřízen **Ústavbakteriologicko – patologický**, který sehrál důležitou roli ve zdolávání epidemii v prvních poválečných letech.

Prvním správcem tohoto ústavu byl **MUDr. Jaroslav Drbohlav**.

V roce 1926 došlo k rozšíření ústavu o další místnosti pro prosekturu. Významnou osobností tohoto ústavu v letech první republiky byl **MUDr. Jan Renč**, který zde působil s krátkou přestávkou mezi lety 1942-1945 až do roku 1956. Tato přestávka byla způsobena jeho internací v nacistickém koncentračním táboře. Rok 1958 můžeme považovat za počátek moderní historie patologie tehdy krajské nemocnice v Ostravě-Zábřehu.

Nástup **doc. MUDr. Čestmíra Dvořáčka CSc.** do vedoucí funkce tohoto oddělení byl spojen s příchodem dalších

většinou mladých absolventů, kteří jej znali jako vynikajícího odborníka a spravedlivého pedagoga ze Studií na olomoucké LF.

Jeho vpravdě vášní byly knihy a odborná lékařská knihovna a stalo se pravidlem, že na seminářích oddělení patologie byly prezentovány novinky z oboru, velmi populární byly také klinické - patologické semináře, pravidelně konané s jednotlivými klinickými odděleními.

Jako krajský odborník byl spolu s **MUDr. Jaroslavem Duškem**, pozdějším profesorem patologie LF UP Olomouc, iniciátorem **sklíčkových bioptických seminářů**, které v dalších letech velmi rychle přerostly rámcem Severomoravského kraje na meziregionální úroveň, včetně participace kolegů ze Slovenské republiky.

Důkazem toho, že Ostrava byla v oboru patologie velmi aktivní je i to, že opakovaně pořádala sjezdy

Oddělení patologie Krajské nemocnice Ostrava-Zábřeh poskytovalo servis celé řadě nemocnic v blízkém i vzdálenějším okolí a to jak v bioptické, tak i nekroptické službě, např. pro nemocnice v Novém Jičíně, Břlovci, Frýdku-Místku, Třinci, Valašském Meziříčí, Vsetíně, Bohumíně, Krnově, Albrechticích u Krnova.

Personální konsolidace v kategorii lékařů umožnila při růstu jejich odbornosti zřizovat v některých z výše jmenovaných nemocnic primariáty, takže v 70. letech minulého století byla v tehdejší Severomoravském kraji

nejhustší síť oddělení patologie v tehdejší Československu. Po odchodu doc. Dvořáčka v roce 1981 vedl oddělení do roku 1991 **doc. MUDr. J. Horáček CSc.** po něm převzal vedení oddělení **MUDr. Romuald Čuřík**, který ve své činnosti pokračoval v nové budově ve FN Ostravě

Porubě až do roku 2007.

V Městské nemocnici se ve vedení Oddělení patologie vystřídali titi primáři **Dr. Chaloupka, MUDr. Krejčí, MUDr. Čermák, MUDr. Nieslaník**

V roce 1993 vznikla Zdravotně - Sociální fakulta Ostravské university, kde vznikl Ústav normální a patologické anatomie rozšířilo počet státních zařízení patologie v Ostravě. Vedoucím katedry se stal **doc. MUDr. Jaroslav Horáček CSc.**

Následující porevoluční léta vedla k personálním změnám zejména ve smyslu mínus odchodem patologů mimo ostravský region, do privátní sféry nebo i mimo obor. V současnosti kromě ÚP FNO a Oddělení patologie MNO působí na území Ostravska i několik soukromých patologii (viz. schéma).

Schématické znázornění oddělení patologie v Ostravě a přilehlém okolí

